भा॰टी॰ ङ्कदनतं ८ २२ घतं ११ २९ भनःद्राम्नं ११७ ५० जिनघ्नकेनानेन ३१ २९ भक्तं जातेतृतीयंलंबनं ३ १४ नतेयुतं ११ ३६ भनःद्रा
२२ म्नं ११६ जिनघ्नकेनानेन ३५ ३० जातंचतुर्थलंबनं ३ १५ नते ८ २२ युतं ११ ३० घनःद्राम्नं ११६ १० जिनकेनानेन ३१ ३७ जा
तंपंचमंस्थिरलंबनं ३ १५ एवंलंबनेनतुल्यमेतास्थिरलंबनं ३ १५ अनेनस्थिरलंबनेन ३ १५ ऊनंशुद्धनतं ११ ३० स्वांक ९० निघ्नं।
१०४५३० पश्चिमनतत्वात्तद्दि२ग्नविशा ९३८ २० युतं १९८३ ५० खखभै २७०० भक्तंफलं ० शेषं ० १९८३ ५० पृथक्नक्राद्युतं।
७१६ १० अनयोर्मध्येस्वल्पं ७१६ १० स्वदशांशेन ७१ ३७ हीनं ६४४ ३३ जातोयंशीघ्रशरः १ पृथगतिशरः ६४४ ३३ अस्यदशांशः
६४ २६ रुद्र ११ घ्नः ७० २६ अनेनभक्तोनशरः ६४४ ३३ फलं ३६ ५८ अस्य ६० २२ अनयोर्भिन्नजातित्वादंतरं २३ २४ जातायाम
नतिःलंबनं ३ १५ दशगुणं ३२ ३० त्रिभि ३ भक्तं १० ५० नतस्यपश्चिमत्वात् दिग्नरवौ ९३८ २० युतं ९४९ १० ततस्तमश्चि लंब
नंसंस्कृतंद्विधारवि ९४९ १० तमसा ७४१६ १९ युतः ५२६५ २९ खखभा २७०० घ्नःफलं १ शेषं २६६५ २९ पृथक्चक्राद्युतं ३४।
३१ उभयोर्मध्येस्वल्पं स्वदशांशेन ३ २९ हीनं ३१ ४ जातःशीघ्रशरःनतिः २३ २४ शरः ३१ ४ भिन्नजातित्वादनयोरंतरं ७ ४० जा
तःशीघ्रशरःस्पष्टः ७ ४० रवेर्भोग्यं ४ अंगगुनेदेवतुं २८ जातेरविमानं चंद्रमानं ८९ ७ अनयोर्योगःस्पष्ट ७ ४० रविमोग्यं २ अंगगुनेदेवतुं
२६ जातंरविमानं चंद्रमानं ८९ ७ अनयोर्योगः १७६ ७ अथग्रासस्थानपनं ग्रासस्यचतुर्भागोत्तविन्तः स्वरामग्रासेकलयांस्पितिमर्दनाद इति
इस्पर्शग्रहणेविशेषः शेषस्तुचंद्रग्रहणेविधिः ४ ग्रासःस्थाने द्वेधृत्वा एकत्रचतुर्भिःसंगुण्य अपरत्रस्थानेस्वराम ३० संभाज्यभजेत
लब्धंघटिकादिस्पर्शेभवति अस्यार्धमर्दःस्यात् इतिरविग्रहणेविशेषः शेषस्तुवलनाडीविशेषः अथचंद्रग्रहणवधिर्विंशः अत्रनिपा
तंवलनेसंज्ञासेनकृतस्तथापिलिख्यते मानेशरादेःखनरूसपंचभागेनदिकशेषहताग्रुलाद्याः चंद्रार्कमानांगुलसंगुणाशी खखाग राम॰
७०० भक्ताबलानांगुलानि १ चंद्रस्यसूर्यस्यबाशद्धनतस्य पंचभागेवपलदैदिग्मःशोध्यं शेषंचंद्रमानरविमान तमसामानशरादिमाना। २२

1

भुक्तांतरं ९६ तस्माच्छोधयित्वा ग्रंजाः १ २ नतघटीसंख्याकस्यानेघटवा एकत्रशतेनभजेत् लब्धं रुदै ११ संयोजयेत् रूपद्युतेनसवर्णिते
न सवर्णितेनसवर्णितेननतशरं भजेत् पश्च स्वमंशादितत् पश्चिमापरशरस्य तदाग्रे स्वेगयोगं विधाय आम्यनतिमीति यदा सौम्यशरस्य फलं त
दाग्रे क्षेपांतरं विधाय स्पशेवः सौवनतिर्भवति स्थिरसंवनं दिग्भि १० सगुणं पगुणे २ भजेत् लब्धं विष्वसौ मजेयाः अपदा यदा द्रवनित
संबंधी संवननेनदास्मजेत् यदा याम्यसंबंधी तदायोजयेत् संवनं संस्कृतादि स्वीनमपुताक्त पर्वस्तशरस्थकायः अस्यशरस्यतस्याः नेत
म एकादिशो पागं सिद्धिदि अलंकुर्यात् एवं कृतेस्पुटः शरो भवति स्पर्शखंडांतरं अर्धमंदे ९६ पुनेर विमानं भवति अत्र चंद्रग्रहण
वर्चंदमानं नार्थं किंतु तस्परवेर्ष्य कम्भंदा यस्थितः अत्रके चित्तु तत्र धमंडलो परिचंदमेव सं वदंति तदसमीचीनं किंतु यस्तुतः अ
स्यापरिस्थितस्य वेद्रस्य द्वकेत्वेन संभवति भक्तुपा सयार तत्वात् तस्मात्तयात्कस्य अर्धस्थितत्वमेव न संभवति एतदर्थं सूर्यसावौमा
ग चंद्र: अत्रैव सूर्यसिद्धांते मंदाभेदं अभवत्तत्सूर्यमुखावृत्तेर वः यदिम्नमसयो भग्स्याः सिद्धविद्याधरा घनाशति तथा च सिद्धांतशिरोमणो
भूमेः पिंडः शशांककलेकनिरविकुजेज्याकिनीक्षत्रकक्षावृत्ते वृत्तो वृतः सन्मृद्धनिलसलिलयोम्नतेजोमयोयंभिति आसयार कयेताई क्र
त्वा शल्पातयेत् शेषंग्रास: उदाहरणं संवत् १७९८ शाके १६६३ मार्गवद्य कृष्ण ३० भौमे सूर्यपर्व विलोकनार्थं शास्त्रात् अहर्गण: ६६२
संवत्सरफलकः २ शुद्धिः ३५ रविक्षेपकः २ ४९ चंद्रक्षेपकं २०७९ ७ चंद्रकेंद्रक्षेपकः १००७ ९ पातक्षेपकः ४३६१ दिनगण:
स्पष्टोरविः ४१६ ० गति ७ ८ भोग्यं २ चंद्रस्पष्टः ४२४ २० गति १०२ ७ भोग्यं १२ अमावस्या ३० भौमे घटिका २२ पल २१ मध्यमं
तरं ९५ स्पष्टचरंघया १ ५९ दिनार्धं १६ ५९ रात्र्यर्धं १३ १ पश्चिमनतं ८ २२ त्रिभोनरविः ९३२ ० पर्व २५ २१ कलाद्यंफलं ५ २०
अनेन त्रिभोनरविः ९३२ ० उतिः ९३८ २७ तमः ७४९८ १९ नतादस्य कांति नतं ८ २२ दश १० गुणितं ८३ ४० जिन २४ युक्तेन ३
२२ भक्तं फलं लवनं यथादि २ ३५ अनेन युक्तेनेनतं १० ५७ अनः दशघ्नं १०९ ३० जिन २४ युतनेन ३४ ५७ भक्तं जातं द्वितीयं लंबनं २ ७

त्वः पृथक्गुणिकखंडसमोनिवेस्यत्तेः खंडकैः क्रमहृतः सहितोपयातयेति सौम्यशांस्यकालः सौम्यायाम्यस्य यांम्येत्यर्थः यस्त्वसिद्धं अयनग्रहणा
दिनात्प्राक्परितः सूर्यग्रहणमध्यंदिनार्द्धं चंद्रग्रहणमध्यंनिशार्द्धं गतैष्ययोर्मध्ययोरंतरे कृतिसति यदवशिष्यते तन्नतं तत्रयदिनतारवस्त्रेणेस
र्शोभवति तदासौम्यनतं यदिपश्चात्स्पर्शोभवति तदापश्चिमनतं अस्यपूर्ववत्क्रांतिकुर्यात् साधयेत्सौम्यानतस्य तदासौम्यायाम्यनतस्य याम्यां
यदिरवाष्टभागकृतिः नतकृतिष्वतुल्यादिगतेभवत् तदानयोर्योगेनियंध्यात् वलनामवेद्धि तदाभिन्नदिग्तिस्यतदा अंतरंकार्यंयुग्दिसौम्यस्य
शेषंतदासौम्यः याम्यायाम्यः उदाहरणं विम्बारविस्ताल्कालिकः ४२७२ ३२ खरवेदुवेदै ४१०० युतः ८६७२ ३२ भचक्रे २७०० भक्तं फलं
शेषं २७२ ३२ पृथक्चक्रात्युतं २४२७ २८ अनयोर्मध्येल्पं २७२ ३२ स्वदशांशेन २७ १५ हीनं २४५ १७ जातादिकशरोयाम्यः अ
स्यस्वाष्ट ८० भागः ३ ३ अस्यव ९ १८ अयनतशाधनंपर्यतिः ५४ ९ दिनप्रमाणेन २६ ४६ हीनः २७ २३ रात्र्यर्द्धवापि १६ ३७ हीनः
जातंयाम्यनतं १० ४६ अस्यकृति १३५ ५५ याम्याभागकृतिः ९ १८ नतकृति १३५ ५५ कृत्योरेकादशिनायोगः १४५ १३ जातानिया
म्यवलनाति इतिश्रीरामकृष्णविरचितायांस्वभोतीटीकायांतत्वप्रकाशिकायांचंद्रग्रहणाधिकारः ५४ अथसूर्यग्रहणाधिकारव्याख्यायते अ
ताग्दश १० घातिन २४ युक्तात्स्वं तंलंवनंतेनयुतंनतंचवलरवांक ९० निघ्नो नयुतस्यभानोःप्राग्वीनतोस्फुटतस्साध्यः १ चंद्रस्वविंयाधो
क्तेनविधिनासर्वंकार्यं रवेरुर्वीकप्रकारेणलमानीयस्यानद्येयध्यत्वा अपरत्रचतुर्विंशति २४ उतेवनंतेनभजेत् पलप्तंतेनदेवसंयोज्य उनर
पिपूर्ववत्कार्यं एवंतावत्कर्तव्यंयावत्स्थिरंभवति उक्तंच ब्रह्मसिद्धांते अस्तकृत्लंवनंयावद्विलिंद्संकरालसमं अन्यत्रापि उनःपुनर्लंबि
हतंविभक्तं यावत्स्थिरंलंवनमेवयातीति तल्लंवनंनतेसंयोज्यरवांकेन ९० गुणयेत् त्रिंशत्काल्कालिरवौसाम्यनतेसतिदीनकार्यं याम्येकृणं
अस्मान्नर्वीकशरःकार्यः सनतेसेतेरोभवति अथवातद्येननतिसाधनस्फुटशरसाधनेचाहै पृथक्रांतांशाधिक २२१ भक्तंतदंशोमांतीरेता
नतिःस्यात् तंल्लंवनेद्विगुणितंगुणायहीनंधनंप्राक्परयोःस्वरांशौः २ ततस्तनःसंप्रयत्नाशरन्वशराचनसेतरपुकस्फुटःस्यात् गाउरवोत्पि राम०
२१

लिनोरविः २२२९ ३० दिग्नः ४२५९ ० पौर्णमाप्रविकाः ५४ ९ चतुर्भक्ताःफलं १२ ४४ अनेनदिग्नःरविः ४२५९ ० युतेः ४२७२ ३२ तात्कालिकः
स्यात् दिग्निखमइति दिनअहर्गणं २८९ अयगुण २३१२ दश १० भक्त २३१ १२ फलेनानेनपानककाद्युतः जातोयंतात्कालिकोत्र्कः ४२
५ दिग्नरविः ४२७२ ३२ तमसा ३२२५ ऊनः ७९९७ ३२ खखखभैः २००० भक्तःफलं २ तमेलत्येसतिसौम्यशरःशेषं २५९७ ३२ भवका
स्युतं २७०० जातःखल्पं १० १४ हीनं जातःसौम्यशरः ९२ १४ अथमीनेयासानयनंमानसितिचंद्रगतिः ९२ त्रिमिहीनाः ८९ जातंचंद्रभानं
चंद्रगतिः ९२ दश १० गुणा ९२० चतुर्भिः ४ भक्ता जातंतमप्रमाणं २३० अनयासोचंद्रः प्रत्कोत्तमः योमानियोः ८९ २३० योगः ३१९ अ
स्यार्धं १५९ ३० शरेण ९२ १४ हीनं ६७ १६ जातोयंग्रासः अथस्पर्शमुक्षयोरानयनं स्थित्यर्धमिति इंदुखंडइंदुग्रासः ६७ १६ गडुणितः
४०३ ३६ जातोयंभाज्यः इंदुग्रासः ६७ १६ खंपंच ५० युतः ११७ १६ जातोहरः मधूतासवर्णितोभाज्यअभाजकोभाज्यः २४२१ भाजकः
७०३६ भाज्यकेभाज्येभक्तेसतिफलं ३ २६ जातास्थितिः पौर्णिमांतः ५४ ९ द्वितीयस्थानेस्थाप्य ५४ ९ आद्यस्थानेस्थिति ३ २६ युताः
५७ ३१ जातोयंमोक्षकालः द्वितीयगुणितस्थित्यर्धयुण्यकालः ६ ४२ अथवलनानयनं खखंदुवेद ४१०० धिकभास्करस्यागजचक्रा २०००
दद्दिशःशरस्य तत्त्वाष्ट ८० भागस्यकृतिःसुधांशो यथादिशंव्येत्नमतःस्वरांशोः ४० मध्यंदिनाव्याकंपनलुसौम्येयाम्यनतंस्यात्स्पतरंगति
स्वकृत्योस्तुत्याव्यदिशाक्रमेण योगांतरंवावलनारविंदोः ५ द्विगुणलात्कालिकोरविः खखेंदुवेदै ४१०० युतः भचक्रे २००० भाभजेत् प
स्रासंतत्पूर्ववसौम्ययाम्यविचारःकार्यः यदिवत्गतगम्यंकला खखमायांखदयाशेनकला दिकशरोभवति दिकशरःखाष्ट ८ भक्तः फल
स्यकृतिःकार्याः वर्गप्रकारस्तुलिलावत्यांसमद्विघात कृतिरुच्यतइति सुधांशोर्वंद्रस्यकृतिःवर्गकार्यः वर्गप्रकारस्तुलिलावत्यांसमद्वि यथादि
शदिशाशरःस्यात् स्वरांशोःसर्पस्यक्षस्तंविपरीतं यदिसौम्यशरः तदायाम्यशरोस्तातत्कः यदियाम्यतदासौम्यइत्यर्थः अथवर्गप्रकारः तत्त्वाद्यमा
गस्यानमांकेनप्रथमांकं ७नः प्रथमीयंप्रथमांकेनैव अन्यमेसेनाक्रमेण मध्याविभजेत् उपर्युपरिनिक्षिपेत् एवंकार्यं ७अंक भास्करीयपाजि ग

ग्र०टी० २२

पश्चिमभागविंद्वचंद्रस्पर्शः पूर्वभागेमोक्षमित्यर्थः उन्मीलनमुदाहरणमाह चंद्रस्यस्पितर्ध २ २६ चंद्रमानगुणीभुः ११ २० गुणितं ३० ३४
रसेभक्तंफलं ६ २९ जाताश्चंद्रस्यकलाग्रयः सूर्यस्यस्थित्यर्धं २ ५७ रविमानांगुलेभिः १२ ४५ गुणितं ३७ ३६ चव ४ भिःभक्तं ९ ३४
फलं जाताःसूर्यकलाग्रयः ९ २४ अथमीलनोन्मीलनमाह स्थितिखमानेनहतारवीदोग्रासेनलब्धंतुतत्र अर्कपतिस्पर्शापमोक्ष
स्वग्रासं यथास्यान्निमीलनोन्मीलनंकिमवेत ४ चंद्रस्यवामानांगुलानि स्वखस्थित्यर्धेनगुणयेत ग्रासांगुलेभिःभजेत तत्लब्धंतत्र
चंद्रस्यरवेर्वस्थित्योरखिकायेमोक्षेचरणंस्पर्शादाधेर्वर्जितं चंद्रकैयोःनिमीलनंस्यात स्वंमोक्षेहीनेततो उन्मीलनस्यात निमीलनंचंद्रार्कमोरद
शनेः उन्मीलनंचंद्रार्कयोर्दर्शनं सर्वग्रासविषयमेवयेत उदाहरणं चंद्रस्यस्थितिः २ २६ चंद्रमानेनगुणिता ११ २० ३८ ५३ चंद्रग्रासेन ८
३४ भक्ताफलं ४ ३१ खण्डलाग्रयःखस्थित्यर्धं २ ५७ रविमलेन १२ ४५ गुणं ३७ ३६ रविग्रासेन ११ १० भक्तं ६ ३८ इयंरवेःखण्डला
ग्रयः अत्रग्रासोनास्ति तथापिबालावबोधार्थम् उदाहरणं प्रदर्शितं गुरुधास्तूर्यस्यखग्रासोनभवंति सूर्यस्यवलयग्रहणंभवंति चंद्रबिंबा
२ सूर्यपिंनमधिकत्वात ४ अथपूर्वेशानयनं शाकंरवि १२ घ्नमासाद्यंग्रहवेदै ५९ विभाजितं शेषंचसप्तभिस्तष्टशेषपर्वेशकाः ५ शाक
कालंसर्व १२ संगुण्यं चैत्रादिगतमासैर्युक्तंग्रहवेदै ४९ भजेत शेषसप्त ७भिर्भजेत शेषपर्वेशाकाःभवति शेषंविधितःग्रहणंशकांसात
प्रवेशाभवंति ब्रह्मचंद्रवसिष्ठांते ब्रह्मेंदुशक्रवितेसवरुणाग्निपनोक्रमात उदाहरणं शकाः १६६० रविघ्नः १९९२० चैत्रादिगतमासैर्युक्ताः १९९२८

शशिबिंब
चंद्रबिंब
कृष्णता
धूम्रवर्णः

ग्रहवेदै ५९ भक्तःफलं ४०६ प्रयोजनाभावात्युक्तं शेषं २४ सप्त ७ स्पष्टं शेषब्रह्मःसकाशात
गतपर्वेपाभवति अपर्वस्ताभीष्टमः एतस्यप्रयोजनंशुभाशुभंकथनाय ५ अथवर्णानयनं । राम०
ग्रासेचतुर्थांशेसति धूम्रवर्णः अर्धेस्थितकृष्णःत्रिपादकेकृष्णताम्रः संपूर्णग्रासेकपिलःइति २२
[illegible] सूर्यस्यसर्वार्धग्रहणः [illegible] तथाचेत्तैत्तिरीये संग्रासेचतुर्थांशेधूम्रवर्णःप्रकीर्तितः।

नोदेहोभवति छेदनभक्तेसतिसर्वेषांमंगुलादिप्रमाणंभवति चंद्रस्यरवेर्वलनांगुलानि स्वस्वमानेगुणतानि खखाश्वै ७०० भजेत् तदांगुलादि
वलनानिभवति उदाहरणं पौर्णिमांतेनत १० ४६ पंचफलं २ ९ दिग्मा: १० अपास्यैत् शेषं ८ ५१ जातोहरशर: ९२ १४ हरेण ७ ५१ भक्ताः
जातःशेषोगुलादि ११ ४५ चंद्रमानं ५९ हर ७ ५१ भक्तं जातंमंगुलादिचंद्रबिंबं ११ २० तमग्रमाणं २३० हरभक्तंमंगुलादिराहुबिंबं २९ १०
ग्रास: ६७ १६ हरभक्ताःस्फुटग्रासोगुलादि ८ २४ वलनानि १५५ १३ चंद्रमानेन ११ २० गुणितानि १६४५ ५७ खखाश्वै ७०० भक्ता अं
गुलादियाम्यानिवलनानि २ २१ अथचन्द्रग्रहणेशरादीनामंगुलीकरणं लंबनसंस्कृततिथ्यंतेनतं ११ ३७ पंच ५ भक्तेलब्धं २ १९ दिग्मा: १०।
शोधितं ७ ४१ जातोपंशरादीनांहर: शर: ० ५९ रविबिंबं ३२ ४५ चंद्रबिंबं ११ ३२ ग्रास: ११ १० वलनानियाम्यानि ० ५९ अथवृत्तद्वेनसं
उत्ताम्नुचंते चंद्रार्कयोरेकसमामंडलस्यसव्यापसव्येवलनाग्रस्त्रे मध्याद्युदक्षिणतःशरोवा तेनार्द्रसवेणर्चेदुखंडं स्पिलत्संनिग्रस्तः इ
चेत्तु ४ भक्ते मानांगुले:ग्राकपरतलुर्याद स्पर्शयमाल्लिमुक्तदिक्कालं अंद्रग्रहेर्कग्रहणेप्रतीपात् ३ चंद्रस्यसर्पस्यवामानांसूत्रेमुंउलंक
सा मध्येयाम्योत्तररेखांकुर्यात् तत्रदिक्चिन्हकार्यं उक्तंच सिद्धांतशिरोमणौ ग्रासाधिस्वेणविचायवत्तं मानेनाखंडेनचसाधितांशमितियदिचंद्र
स्यसौम्यशर: सौम्यवलनेतदा पूर्वपश्चिमरेखाया: उत्तरभागेपश्चिमाभिमुखंवलनंदेयं यदिसौम्यशर: याम्यवलनंतदारेखाया: उत्तर
भागेपश्चिमाभिमुख: आभिमुखंवलनंदेयं यदियाम्यशर: याम्यवलनं तदापूर्वपश्चिमरेखाया: दक्षिणभागेपश्चिमाभिमुखंवलनं
देयं यदिसौम्यशर:सौम्यवलनं तदारेखाया:दक्षिणभागेप्राङ्मुखंवलनंदेयं यदिसर्पस्यसौम्यशर: सौम्यचलनं पूर्वंत्तियं तत्रवलनाग्रं
तत्रमध्यग्रहणं तदमध्यदिशिखग्रास: अथवाशेषमंग्रयत्नोग्निनाह स्पिलत्संनीति चंद्रस्यसर्पस्यवामानांगुलानि स्वस्वाश्विपर्धेनगु
णयेत् तत्रचंद्रग्रहणेरसैर्भजेत् सूर्यग्रहणेवेदैः ४ भजेत् लब्धानिचलनानि यथ: तदग्रतेमध्यग्रहणात् चलाग्निभि:समंपूर्वभागेचिन्हं।
कार्यं तथैवपश्चिमभागेचिन्हंकार्यं चंद्रग्रहणेपूर्वभागचिन्हेस्पर्श: पश्चिमचिन्हेमोक्ष: अर्कग्रहणेतद्ग्रहणेप्रतीपात् विपरीतंतत्रपंतयथा